

Haapakeitaan, Kauhaneva-Pohjankankaan ja Lauhanvuoren sammalkartoitukset 2018

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Terhi Korvenpää

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Haapakeitaan, Kauhaneva-Pohjankankaan sekä Lauhanvuoren Natura2000-alueiden ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.

Sammalkartoitukset tehtiin Natura-alueen soiden ennallistamissuunnitelmien laatimista varten. Lisäksi kartoitettiin Natura-alueiden huomionarvoista sammallajistoa myös toimenpidealueiden ulkopuolella.

Kartoitusten tarkoituksena oli etsiä uhanalaisia ja muita huomioon otettavia sammal ja putkilokasvilajeja, sekä erityisesti etsiä erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltua nummirahkasammalta *Sphagnum molle*, joka on Suomen harvinaisimpia rahkasammalia. Lajia esiintyy lähinnä Etelä-Pohjanmaan ja Satakunnan pohjoisalueella, ja sillä tiedettiin aiempien lajihavaintojen perusteella olevan useita esiintymiä ennallistettavilla suoalueilla tai niiden läheisyydessä.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

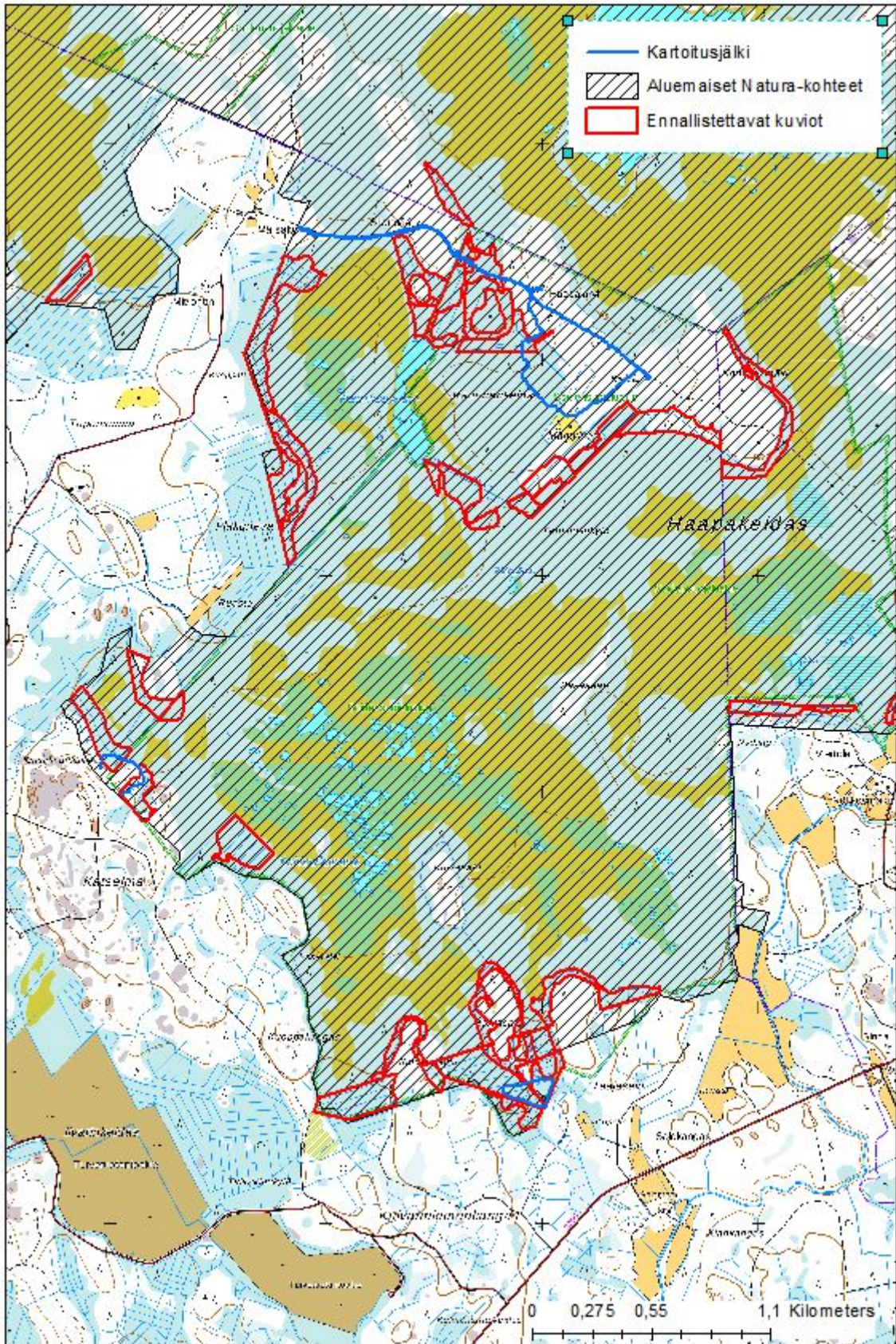
Kartoituskohteena olivat Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevien Honkajoen, Karvian, Kauhajoen, Isojoen ja Siikaisten kunnissa sijaitsevat Haapakeitaan soidensuojelualue (28.6.2018, kartta 1), Mustikkaviita ja Kovanpruukinkangas Lauhanvuoren kansallispuistosta (26.6.-27.6.2018, kartta 2) sekä Mustakeidas, Kivijärvi, Kampinkeidas, Kauhalammi, Punttukeidas, Karhukeidas ja Kiviharjunkeidas Kauhaneva-Pohjankankaan kansallispuistosta (7.8.-10.8.2018, kartat 3-6). Kauhaneva-Pohjankankaalla pidettiin silmällä myös mahdollisia uhanalaisia putkilokasveja ja tarkastettiin Mustakeitaan lähdesaraesiintymä.

Kartoitus tehtiin Metsähallituksen sammalkartoitusohjeen mukaisella yleiskartoitusmenetelmällä. Yleiskartoituksessa kohdelajeina ovat valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset, silmälläpidettävät, rauhoitetut, harvinaiset ja puutteellisesti tunnetut sammalet. Kuljettu kartoitusreitti tallennettiin kaikilla kohteilla GPS-paikantimella. Kaikista kartoituksen kohteena olevista ja niiksi epäilyistä sammallajeista kerättiin näytteitä, joista lajinmääritys varmistettiin myöhemmin mikroskoopilla. Kaikkien kerättyjen näytteiden ja huomion arvoisten lajien havaintopaikat tallennettiin GPS-paikantimeen.

Kartoitukset pyrittiin hoitamaan yhdellä päiväkäynnillä kullakin kohteella, ja maastossa tehtiin pitkää päivää päiväkohtaisten kartoitustuntimäärien ollessa 8-10 tuntia. Yhteensä kohteilla käytettiin tehokasta kartoitusaikaa n. 60 tuntia. Kohteet olivat erittäin laajat, eikä niitä pystytty tutkimaan kuin pienen osan. Joillekin ennallistettavaksi aiotuille paikoille ei menty lainkaan, sillä ne olivat ennakkotietojen valossa kärsineet ojituksen vuoksi niin, ettei niillä todennäköisesti kasvanut yhtään kohdelajia. Kartoitus antoi kuitenkin hyvän yleiskuvan siitä, millaista lajistoa ennallistettavaksi aiotuilla alueilla kasvoi.

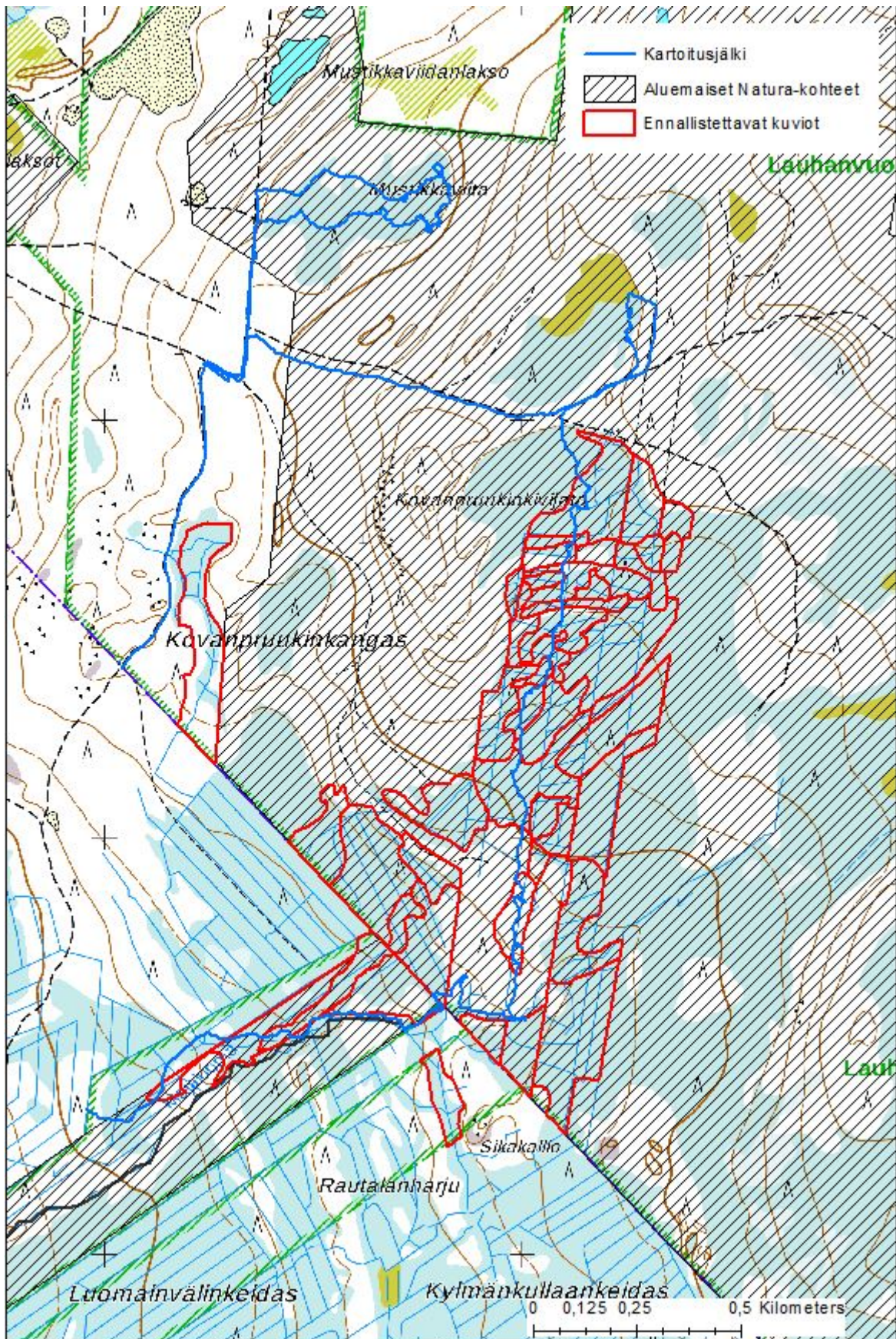
Raportoinnissa on käytetty tuoreimman uhanalaisuusarviointin luokitusta (2019). Maastokartoituksesta, näytteiden mikroskoopilla tapahtuneesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suojelubiologi Terhi Korvenpää Metsähallituksen Rannikon luontopalveluista.

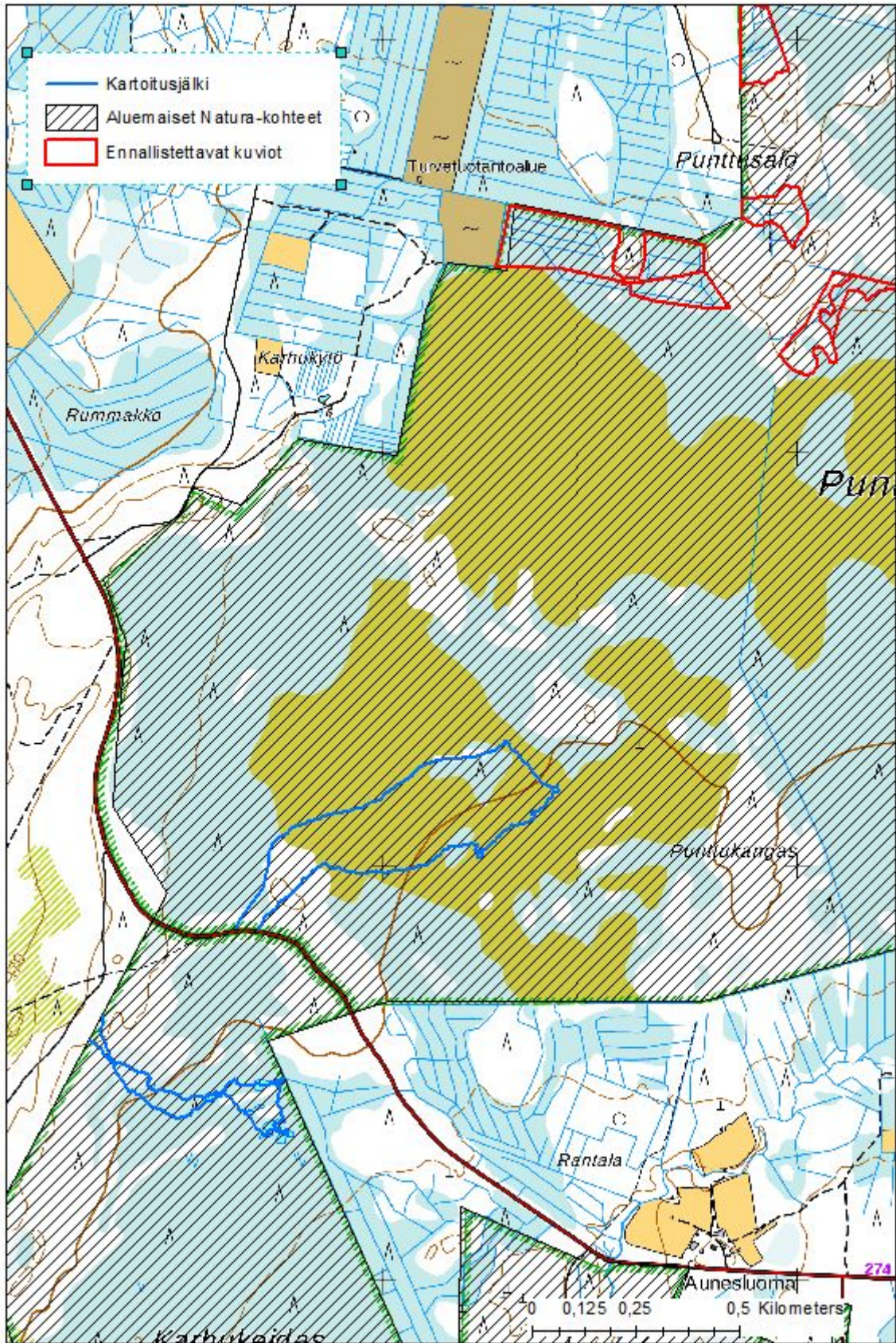
Kuva 1. Haapakoidas, ennallistettavat suokuviot ja kartoitusreitti.

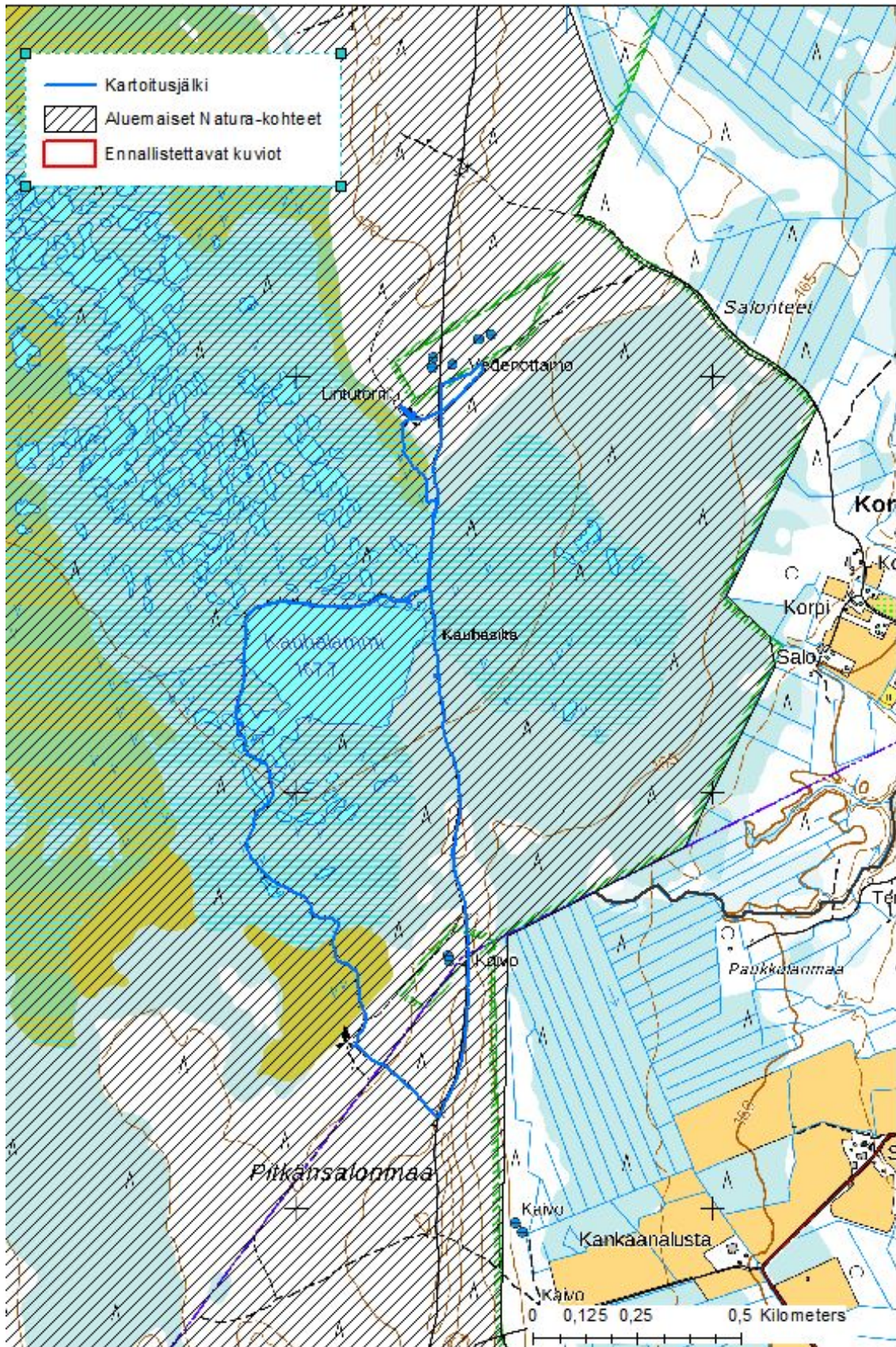
Kuva 2. Lauhanvuoren kansallispuisto, Mustikkaviita ja Kovanpruukinkangas.

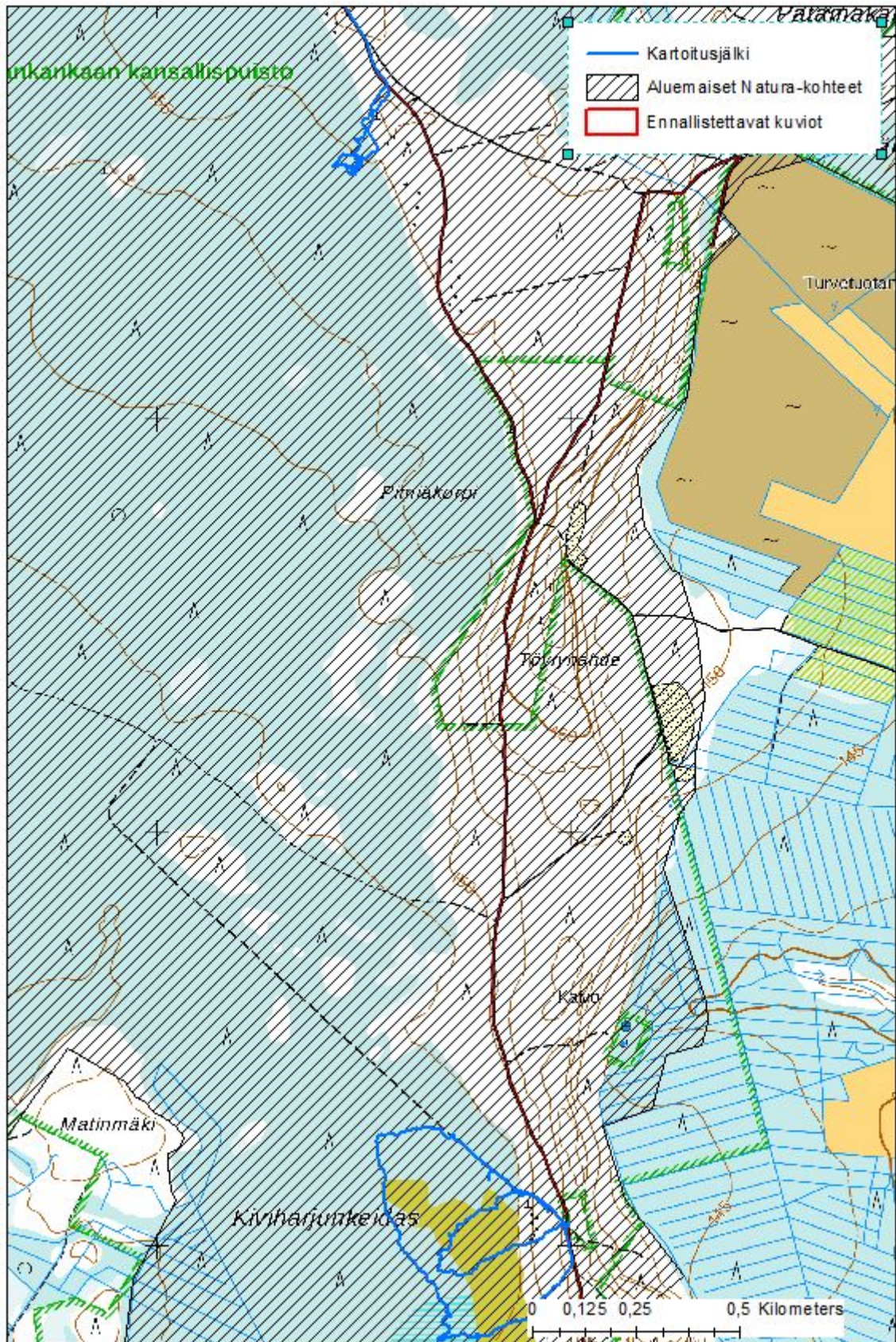
Kuva 3. Kauhaneva-Pohjankankaan kansallispuisto, Karhukeidas ja Punttukeidas.

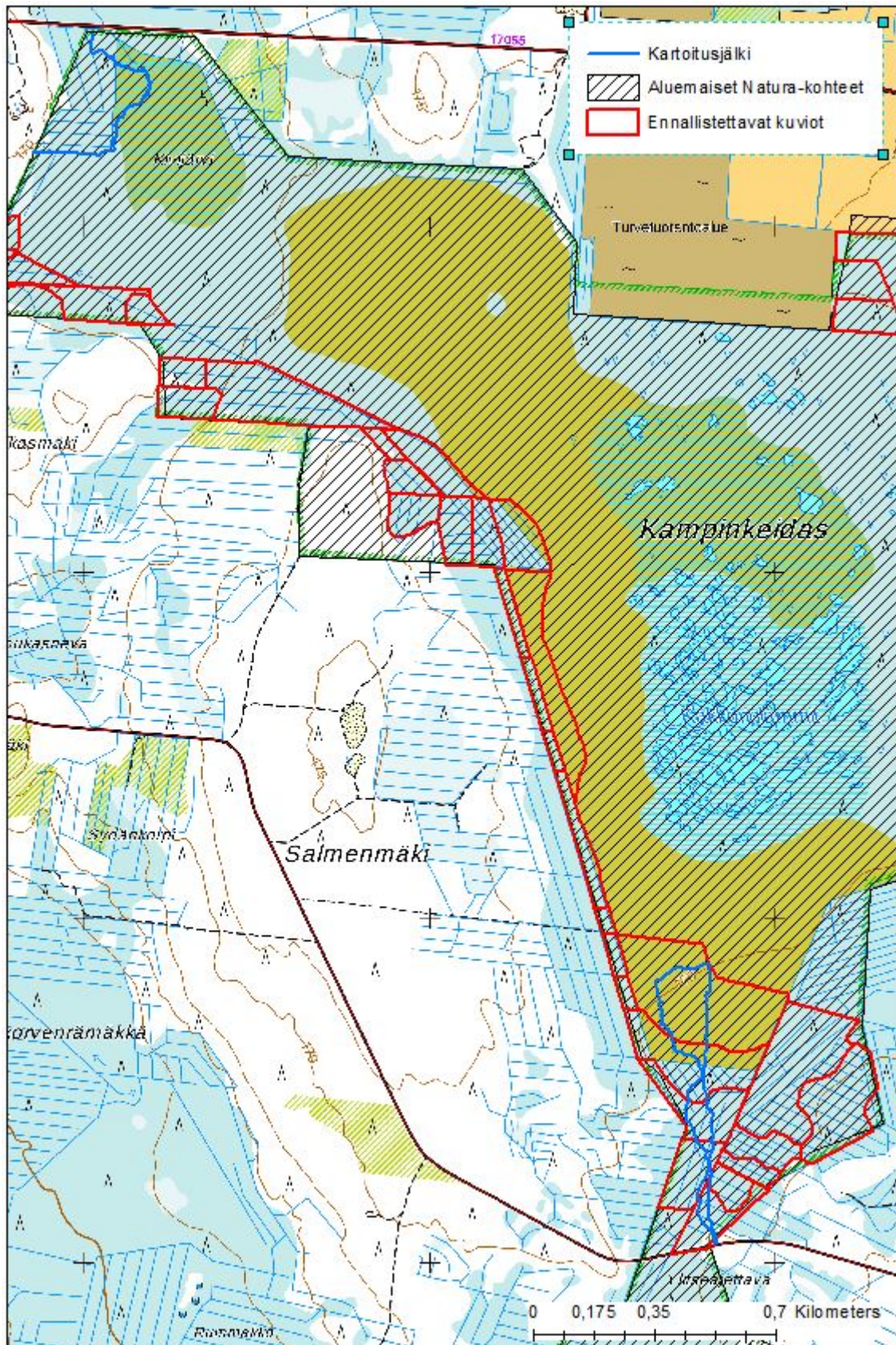
Kuva 4. Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuisto, Kauhalampi.

Kuva 5. Kauhaneva-Pohjankannkaan kansallispuisto, Kiviharjunkeidas.

Kuva 6. Kauhaneva-Pohjankankaan kansallispuisto, Kampinkeidas ja Kivijärvi.

TULOKSET

Lajihavainnot

Lajiston kartoitusvuosi oli poikkeuksellisen kuiva, ja se vaikeutti erittäin paljon joidenkin paikkojen sammallajiston kartoitusta. Esimerkiksi Kauhaneva-Pohjankankaan alueella erityisesti nummirahkasammalelle mieluisat suhteellisen ohutturpeiset suoalueet olivat rutikuivia, ja normaalisti märät rimpipinnat halkeilivat jopa parin kolmenkymmenen sentin syvyyteen. Tällaisissa oloissa rahkasammalet olivat erittäin vaikeita tunnistaa, sillä käytännössä kaikki lajit olivat kuivuneet ruskeiksi ja haperoisiksi. Kartoituskohteilla jouduttiin ottamaan runsaasti näytteitä, ja toivomaan, että kartoituksen erityistä kohdelajia niistä sattumalta löytyisi.

Kartoitetuilta kohteilta löytyi lopulta vain kaksi nummirahkasammaleesiintymää. Toinen löytyi jo aikaisemmin tunnetulta kasvupaikalta, Karhukeitaalta Kauhaneva-Pohjankankaan kansallispuistosta. Toinen havaintopaikka on täysin uusi, Kovanpuukinkangas Lauhavuorella. Lauhavuorelta löydettiin lisäksi silmälläpidettävää kirjorahkasammalta sekä kultasirppisammalta. Molemmat nummirahkasammalhavainnot sekä muista lajeista tehdyt havainnot tallennetaan erilliseen Excel-taulukkopohjaan, josta ne viedään LajiGISiin.

Taulukko 1. Kartoituskohteiden merkittävimmät lajihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Havainnot kpl
Sphagnum molle	nummirahkasammal	EN, erittäin uhanalainen	2
Carex paniculata	lähdesara	EN, erittäin uhanalainen	1
Nyholmiella gymnostoma	aarnihiippasammal	VU, vaarantunut	1
Sphagnum subnitens	kirjorahkasammal	NT, silmälläpidettävä	5
Loeskyppnym badium	kultasirppisammal	RT, alueellisesti uhanalainen	4
Tofieldia pusilla	pohjankarhunruoho	RT, alueellisesti uhanalainen	2

HOITO YM. SUOSITUKSET

Kaikilla tutkituilla alueilla on tarkoitus ennallistaa soita tukkimalla niille kaivettuja ojia. Osaan ennallistettavista kohteista ojitus on vaikuttanut selkeästi niitä kuivattavasti, osassa vaikutukset ovat jääneet vähäisemmiksi.

Ojitus uhkaa molempia havaittuja nummirahkasammaleesiintymiä, sekä osin myös tarkastettua lähdesaraesiintymää kuivattamalla lähteikköä ympäröivää suota. On erittäin tärkeää, että toimenpidealueiksi hahmotelluilla alueilla tukitaan ojia, kuten suunniteltu. Ojien tukkiminen olisi tarpeen myös lähdesaraesiintymän ympäristössä, vaikkei niitä olekaan tarkoitus tukkia tämän hankkeen puitteissa. Ojien tukkiminen palauttaa laajemminkin soiden hydrologisen tasapainon, ja auttaa sammalten selviytymistä kasvupaikoillaan. Se ei aiheuta millekään harvinaiselle lajille haittaa, sillä tällaisia lajeja ei kasva pitkään kaivettuina olleiden ojien lähiympäristöissä tällaisilla soilla. Karhukeitaalla ei esiintymää kuivattavan ojan tukkiminen valitettavasti liene mahdollista, sillä oja kulkee pitkin kiinteistön rajalinjaa. Lauhanvuorella oli jo osalla kartoitusalueetta tukittu oja korvissa (kuva 7).

Koska lajiston kartoitusvuosi oli poikkeuksellisen kuiva (kuva 8), ja vaikeutti erittäin paljon sammallajiston kartoitusta, on tärkeää, että niillä ennallistettavilla alueilla, joilta on aikaisempi positiivinen lajihavainto nummirahkasammalesta olemassa, tullaan tekemään uusintakartoitukset lajin löytämiseksi. Laji ei todennäköisesti ole kadonnut kohteilta minnekään, mutta niitä oli vain mahdoton havaita. Kartoitukset tulee tehdä mahdollisimman nopeasti uudelleen sopivasti kosteana maastokautena, sillä aikaisemmat havainnot lajista ovat erittäin vanhoja.

Kuva 7. Lauhanvuorella on tukittu kivennäismaille ja korpiin kaivettuja ojia tekemällä reippaan kokoisia patoja.

Kuva 8. Maa halkeili jopa aivan Kauhalammin rantojen vieressä.